

**EDİRNE MERKEZDE İLKÖĞRETİM ÇAĞINDAKİ
ÇOCUKLARIN SÜT İÇME ALIŞKANLIKLARININ
BELİRLENMESİ**

Ali GÜLER

Yüksek Lisans Tezi

Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Bilal BİLGİN

2016

T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EDİRNE MERKEZDE İLKÖĞRETİM ÇAĞINDAKİ ÇOCUKLARIN
SÜT İÇME ALIŞKANLIKLARININ BELİRLENMESİ**

Ali GÜLER

GIDA MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: DOÇ. DR. BİLAL BİLGİN

TEKİRDAĞ-2016

Doç. Dr. Bilal BİLGİN danışmanlığında, Ali GÜLER tarafından hazırlanan “Edirne Merkezde İlköğretim Çağındaki Çocukların Süt İçme Alışkanlıklarının Belirlenmesi” isimli bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Doç. Dr. Bilal BİLGİN

İmza :

Üye : Yrd. Doç. Dr. Harun URAN

İmza :

Üye : Yrd. Doç. Dr. İbrahim PALABIYIK

İmza :

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

Prof. Dr. Fatih KONUKCU
Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

EDİRNE MERKEZDE İLKÖĞRETİM ÇAĞINDAKİ ÇOCUKLARIN SÜT İÇME ALIŞKANLIKLARININ BELİRLENMESİ

Ali GÜLER

Namık Kemal Üniversitesi Fen
Bilimleri Enstitüsü
Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman : Doç. Dr. Bilal BİLGİN

Gıda tüketimi konusunda pozitif tutumların kazanılması hayatları boyunca sağlıklı olmaları adına oldukça önemlidir. İlköğretim çağındaki çocukların gıda tüketimi okul sağlığı hizmetlerinin bir parçası olarak görülmeli ve süt içme alışkanlığı kazandırılması görev bilinci ile sağlanmalıdır. Bu doğrultuda çalışmanın konusu Edirne merkezde ilköğretim çağındaki çocukların süt içme alışkanlıklarının belirlenmesidir. Çalışmanın amacı sütün kavramsal çerçevesinin açıklanması, ilkokul çağındaki çocuklarda beslenme, önemi ve beslenme sorunlarının değerlendirilmesi, ilkokul çağındaki çocukların beslenmesinde sütün yeri ve okul sütü uygulamalarının irdelenmesi ile birlikte Edirne merkezde ilköğretim çağındaki çocukların süt içme alışkanlıklarının ortaya konulmasıdır.

Anahtar kelimeler: süt, içme sütü alışkanlığı, tüketici davranışı, ilk okul çocuğu

2016 , 36 sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis

DETERMINATION OF MILK DRINKING HABITS OF CHILDREN IN PRIMARY SCHOOL IN EDİRNE

Ali GÜLER

Namık Kemal University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Food Engineering

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Bilal BİLGİN

The acquisition of a positive attitude towards food consumption is very important in order to be healthy throughout their lives. The food consumption of children in primary schools must be seen as part of the school health services and to gain the habit of drinking milk should be provided with duty consciousness. The subject of this study is to determine the direction of primary school age children in the habit of drinking milk in the center of Edirne. Explanation of the conceptual framework for the purpose of working dairy, nutrition in children of primary school age, assessment of the importance and nutritional problems in the diets of children of primary school age with examining the place and the school milk practices milk in the center of Edirne is to demonstrate the children's habit of drinking milk in primary schools.

Keywords : milk, habit of drinking milk, consumer behavior, primary school children

2016 , 36 sayfa

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL TEMELLER	3
2.1. Sütün Kavramsal Çerçevesi.....	3
2.2. İlkokul Çağındaki Çocukların Beslenmesinde Sütün Yeri ve Okul Sütü Uygulamaları.....	5
3. MATERYAL VE YÖNTEM	8
4.ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA	11
4.1. Kişisel Bilgiler.....	11
4.2. Süt İçme Alışkanlıkları.....	15
5. SONUÇ	31
6. KAYNAKÇA	33
7. ÖZGEÇMİŞ	36

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1.	Anket Soruları.....	9
Tablo 4.1.	Yaş Dağılımı	11
Tablo 4.2.	Cinsiyet Dağılımı.....	11
Tablo 4.3.	Boy Dağılımı.....	11
Tablo 4.4.	Kilo Dağılımı.....	12
Tablo 4.5.	Kardeş Sayısına Göre Dağılım.....	12
Tablo 4.6.	Aile Geliri Dağılımı	13
Tablo 4.7.	Babanın Öğrenim Durumu Dağılımı	13
Tablo 4.8.	Annenin Öğrenim Durumu Dağılımı	13
Tablo 4.9.	Babanın Mesleğine Göre Dağılımı.....	14
Tablo 4.10.	Annenin Mesleğine Göre Dağılımı	14
Tablo 4.11.	Süt İçmenin Önem Algısının Çocukların Kişisel Bilgilerine Göre Farklılığını İnceleyen Ki-Kare Analizi.....	22
Tablo 4.12.	Süt İçmeyi Sevmenin Çocukların Kişisel Bilgilerine Göre Farklılığını İnceleyen Ki-Kare Analizi.....	23
Tablo 4.13.	Evde Her Zaman Süt Bulunma Durumunun Çocukların Kişisel Bilgilerine Göre Farklılığını İnceleyen Ki-Kare Analizi.....	25
Tablo 4.14.	Günlük Süt İçme Miktarının Çocukların Kişisel Bilgilerine Göre Farklılığını İnceleyen Ki-Kare Analizi.....	27
Tablo 4.15.	Günlük Süt İçme Miktarının Çocukların Kişisel Bilgilerine Göre Farklılığını İnceleyen Ki-Kare Analizi.....	28
Tablo 4.16.	Okul Sütü Uygulamasına Bakışın Çocukların Kişisel Bilgilerine Göre Farklılığını İnceleyen Ki-Kare Analizi.....	30

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1.	Edirne Merkez' deki ilköğretim okulları ve bu okulların toplam öğrenci sayıları ile ankete katılan öğrenci sayıları.....	8
Şekil4.1	Süt içmek önemli mi?.....	15
Şekil4.2	Süt içmeyi sever misin?	15
Şekil 4.3	Süt İçmeme Nedenleri.....	16
Şekil 4.4	Süt İçme Tercihi.....	16
Şekil 4.5	Süt Yerine Tercih Edilen Besin.....	17
Şekil4.6	Evinizde her zaman süt bulunur mu?.....	17
Şekil4.7	Günde ne kadar süt içersiniz?	18
Şekil 4.8	Ne Zaman Süt İçilmeli.....	18
Şekil4.9	Günlük ne kadar süt içilmeli?	19
Şekil 4.10	Besin Değeri.....	19
Şekil 4.11	Süt Hangi Yaşlarda Tüketilmeli?	20
Şekil 4.12	Toplumun süt içmeye yöneltmek için?	20
Şekil 4.13	Okul sütü uygulaması.....	21

1.GİRİŞ

Süt, memeli hayvanlardan salgılanan, bileşimi hayvandan hayvana farklılık gösteren ve yavrunun ihtiyaç duyduğu bütün besin unsurlarını içeren yegane gıda maddesidir (Demirci ve Şimşek 1997). İçerdiği besin öğeleriyle insanlar için mükemmel bir gıda maddesi olan süt, yüzyıllardır insan beslenmesinin temel taşlarından biri olmuştur. Yeterli ve dengeli beslenme için gerekli olan hayvansal kaynaklı protein, yağ, laktoz ile vitamin ve mineral maddelerini yoğun olarak içerir (Tekinşen 2000). Süt bünyesinde 85 civarında ayrı besin ögesi, litresinde yaklaşık olarak 872 g su, 49 g laktoz, 35 g yağ, 35 g protein, 9 g mineral madde ve iz miktarlarda vitaminler, enzimler, organik asitler, koruyucu maddeler, hormonlar, hormon benzeri maddeler ve gazlar bulunmaktadır (Ayar ve Demirulus 2000). Sütün 1000 g' ı yaklaşık olarak 695,3 kalori vermektedir (Gür 2007). Sütten en iyi yararlanma şekli onun süt olarak içilmesidir (Özcan ve ark 1998). En temel kalsiyum kaynağı olarak bilinen süt ve süt ürünlerinin yetersiz düzeyde tüketilmesinin, günümüz gençliğinin gelecekte kemik sağlığı üzerine uzun süreli, ciddi ve zararlı etkiler oluşturması kaçınılmazdır (Nicklas 2003). Büyüme ve gelişme dönemindeki okul çocuklarının beslenmesinde gerekli olan kalsiyumun büyük bir bölümü süt ve süt ürünleri ile karşılanabilir (Kersting ve ark 2001). Bu nedenle büyüme çağındaki çocuk ve gençlerin günde en az 500 g (yaklaşık iki su bardağı) süt ya da ona eşdeğer yoğurt tüketmesi önerilir (Anonim 2014a). Süt bebeklikten yaşlılığa vücudun gelişmesi, güçlenmesi ve sağlığın korunması için gereken besin öğelerini bünyesinde bulundurmaktadır. İnsan yaşamının her evresinde gerekli olan süt, C vitamini ve demir dışında tüm besin öğelerini içeren en iyi kaynaktır. Özellikle çocukluk, gebelik-emziliklik ve yaşlılık dönemlerinde kemik sağlığı için önemli bir besin kaynağı olan süt, büyüme gelişmede, bağışıklık sisteminin güçlenmesinde, kan basıncının düzenlenmesi ve bazı kanserlerin gelişiminin azaltılmasında koruyucudur (Anonim 2014b). Sağlığın yaşam boyu korunması için yeterli ve dengeli beslenmede süt ve süt ürünleri tüketimi büyük öneme sahiptir. Besin ögesi içeriği açısından dengeli olan süt ve süt ürünleri hem çocukluk hem de yetişkinlik döneminde elzemdir. Birçok çalışmada kronik hastalıklar ile süt tüketimi arasında ilişkiler gösterilmiş olsa da konu ile ilgili yoğun çalışmalar sürmektedir. Kalsiyum gibi spesifik besin ögesi desteği almak yerine besin olarak süt tüketiminin hastalık ve sağlık açısından daha etkin olduğu dikkatleri çekmiştir (Besler ve Ünal 2008).

Okul çağında koruyucu önlemlerin önemi büyüktür. Bu dönemde çocukların yeterli ve dengeli beslenmelerinin sağlanması ile çocukların büyüme ve gelişmelerinin tam olması, vücut dirençlerinin artarak bulaşıcı hastalıklardan korunmaları, kolay öğrenmeleri ve

başarılarının artması sağlanabilir. Beslenme ile ilgili olumlu davranışların edinilmesi tüm yaşamı boyunca sağlıklı olması konusunda önemli katkı sağlayacaktır. Bu nedenle okul çocuklarının beslenmesi okul sağlığı hizmetlerinin bir parçası olmalıdır (Anonim 2015a).

Bu çalışmada, Edirne merkezdeki ilköğretim çağındaki çocukların süt içme alışkanlıklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1. Sütün Kavramsal Çerçevesi

Süt, insanın organizmasının ihtiyaç duyduğu birçok gıda unsurlarını bünyesinde bulunduran nitelikli bir gıdadır. Üstinsanlar için yaşamsal bir sıvı olup ve hayatın her döneminde ihtiyaç duyulmaktadır.

Bilhassa bebeklik ile erginlik dönemi arası, hamilelik, emzicilik ve ileri yaşlarda kemiklerin güçlenmesi adına önem arz eden süt aynı zamanda aşırı şişmanlık, kanser, hipertansiyon ve benzeri kronik hastalıklar üzerindeki olumlu etkileri de bilimsel araştırmalar ile kanıtlanmaya devam etmektedir. Süt, bebeklik ile erginlik dönemi arası çocukların sağlıklı gelişmeleri adına bilhassa çocukların beslenmesinde mutlaka yer verilmesi gereken bir gıdadır. Yetecek ölçüde tüketildiğinde, çocukların gelişimi süreçlerinde gıda ihtiyaçlarını karşılama konusunda rolü büyüktür (Balcı 2011).

Süt içeriğinde yaklaşık 85 civarında farklı gıda ögesini barındırmaktadır. Normal bir inek sütünün bileşimi yaklaşık olarak yüzde 87.2 su, yüzde 3.7 yağ, yüzde 3.5 protein, yüzde 4.9 laktoz, yüzde 0.7 oranında mineral olmakla birlikte vitamin, enzim, organik asit, koruyucu ögeler, hormonlar ve gazlar da sütün içeriğine dahildir. Bu doğrultuda 1 kilogram sütün sağlayacağı enerji de içeriğindeki yağ, protein ve laktozun değerlerine bağlı olarak yaklaşık 695.3 kalori düzeyindedir (Gür 2007).

Bireylerin her gün tüketmesi gerek süt miktarı, bireyin duruma göre farklılık göstermektedir. Sağlıklı bir birey baz alınarak günlük tüketilmesi önerilen süt miktarı bebeklerde 700 gram, bebeklik ile erginlik dönemi arasında 400 gram, gençlerde 350 gram, erişkinlerde 250 gram, gebe ve bebek emziren kadınlarda 500 gram ve ileri yaş döneminde de 350 gramdır. Tüketilen 1 litre süt erişkin bireylerin günlük kalsiyum ve fosfor ihtiyaçlarının yüzde 100'ünü, 10 ile 12 yaşları çocukların yüzde 100'üne yakın bir bölümünü karşılamaktadır. Aynı şekilde 1 litre süt erişkin ve bebeklik ile erginlik dönemi arasındaki bireylerin günlük riboflavin ve kobalamin ihtiyaçlarının yüzde 100'ünü, günlük protein ihtiyaçlarının da yüzde 50'sini karşılamaktadır (Anonim 2007).

Bebeklik ile erginlik dönemi arasındaki dönemde yetecek ölçüde süt tüketimi, bireyin gelişimiyle yakından ilgili olduğu kadar hayat boyu sağlıklı beslenme alışkanlığı edinmek ve sağlığı korumakla da yakından ilgilidir. Bebeklik ile erginlik dönemi arası ve gençlik

dönemlerinde süt tüketim alışkanlığının edinilmesinde ve kaliteli gıda tüketimi bilincinin oluşturulmasında büyük önem arz etmektedir.

Bebeklik ile erginlik dönemi arasında ve sonrasında gençlik döneminde süt içme gibi koruyucu beslenme alışkanlığı kazanılması sağlık açısından ne derece önemli olduğunun bilinci tüm toplumlarda oturtulmalıdır.

Süt içme alışkanlığının gerekli düzeye ulaştırılması, sütün besin içeriği hakkında bilgi sahibi olunması ve süt içme kültürünün oluşturulması ile mümkündür. Ülkemizde süt içme kültürü oluşturulmasına yönelik yürütülendir takım stratejiler bulunmaktadır. Bu stratejiler içerisinde yakın geçmişte başlatılan ve birçok ülkede de uygulanan “Okul Sütü” adlı uygulamadır. Okul sütü ve benzeri uygulamaların tam anlamıyla sistemli yürütülmesi ile birlikte ve belirli dönemlerde hayata geçirilen pilot uygulamalar neticesinde okul çağı çocuklarının beslenmesine önemli ölçüde destek olmaktadır (Varol ve ark. 2011).

Sağlıklı gelişim ve sağlığın korunması adına sütün doğal hali ile tüketilmesidir. Sütün doğal hali ile tüketilmesi gereğinin sebebi ise, sonradan sütün içine katılan maddelere sütün işlenerek ve uzun ömürlü hale getirilmesi sürecinde içeriğindeki bazı gıdaların besin değerlerini kaybetmesidir. Ancak sütün doğal hali ile tüketilmesi büyük kentlerde yaşamını süren bireyler için neredeyse mümkün değildir (Alpkent ve Kubat 2010).

Süt besin içeriği protein, kalsiyum, fosfor, A, B2 ve B12 vitamini olmak üzere birçok gıda unsurunu bünyesinde barındırmaktadır. Mevsimsel değişim, bedensel unsurlar, sağlık durumu ve benzeri birçok unsur sütün gıda içeriğine etki etmektedir. Gerçekleştirilen çalışmalarda ilkbahar ve sonbahar mevsimleri arasındaki sütün gıda değerlerinin istatistiksel açıdan anlamlılığı kanıtlanmıştır. Sütün besin içeriğinin protein, yağsız kuru madde ve kül değerlerinin sonbahar aylarında, yağ değerinin de ilkbahar aylarında daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur (Ünal ve Besler 2008);

Bebeklik ile erginlik dönemi arası, hamilelik, emzirme ve ileri yaşlarda kemiklerin güçlenmesinde sütün rolü büyüktür. Süt kemik sağlığı üzerindeki olumlu etkilerinin dışından aşırı şişmanlık, kanser ve benzeri kronik hastalıklara da olumlu etkileri söz konusudur. Bilhassa gelişim dönemindeki çocukların yeterli düzeyde süt tüketme oldukça önemlidir. Sütün yeterli düzeyde tüketilmemesinin sağlık üzerindeki olumsuz etkileri ileriki bölümlerde açıklanacaktır (Anonim 2011)

2.2. İlkokul Çağındaki Çocukların Beslenmesinde Sütün Yeri ve Okul Sütü Uygulamaları

Süt, zengin içeriği ile bütün memeli canlıların ihtiyaçlarını karşılayabilen temel besinlerden bir tanesidir. Dünyaya gelen bir yavru yalnızca anne sütü ile alması gereken tüm besinleri alabilmektedir. Süt bir yavrunun ihtiyacı olan tüm gıda maddelerini yetecek ölçüde ve kaliteli bir şekilde içermektedir (Anonim 2014c).

İlkokul, çocuklar için tam bir büyüme ve gelişme dönemidir. İlkokul çağında alınacak koruyucu tedbirler bütün hayatları süresince etkili olacaktır. İlkokul çağındaki çocuklar ev yaşantılarından sonra toplu hayat sürdürmeye başladıkları ilk yer okuldur. İlkokul çağındaki çocuklar bu dönemde öğrenme, rekabet ve mücadeleyi bu ortamda öğrenmektedirler. İlkokul çağındaki çocukların toplu bir şekilde olmaları bulaşıcı hastalıklara yakalanma olasılıklarını da arttırmaktadır.

İlkokul çağındaki çocuklar büyüme ve gelişmenin en hızlı olduğu ve hayat boyu devam ettirecekleri beslenme alışkanlıkları edinmektedirler. İlkokul çağındaki çocukların eksik, dengesiz ya da fazla gıda tüketimi neticesinde aşağıda sıralanan sağlık sorunlarının ortaya çıkma ihtimali oldukça yükselmektedir:

-İlkokul çağındaki çocukların eksik, dengesiz ya da fazla gıda tüketimi büyüme ve gelişmelerini olumsuz etkileyecektir.

-İlkokul çağındaki çocukların eksik, dengesiz ya da fazla gıda tüketimi boyca kısa, zayıf ve güçsüz birer erişkin adayı olmaktadırlar.

-İlkokul çağındaki çocukların eksik, dengesiz ya da fazla gıda tüketimi enfeksiyon hastalıkları sık ve ağır seyretmektedir.

-Bilhassa kız çocuklarında menstrüasyonun da etkisiyle demir yetersizliği anemisine sık rastlanmaktadır.

İlkokul çağındaki çocukların eksik, dengesiz ya da fazla gıda tüketimi sonucu oluşan şişmanlık, önemli bir sorundur. İlkokul çağında ortaya çıkan şişmanlık ileri yaşlara yansımakta ve yüksek tansiyon, kan yağlarında artış, kalp, damar hastalıkları, şeker hastalığı ve benzeri kronik hastalıklara zemin oluşturmaktadır.

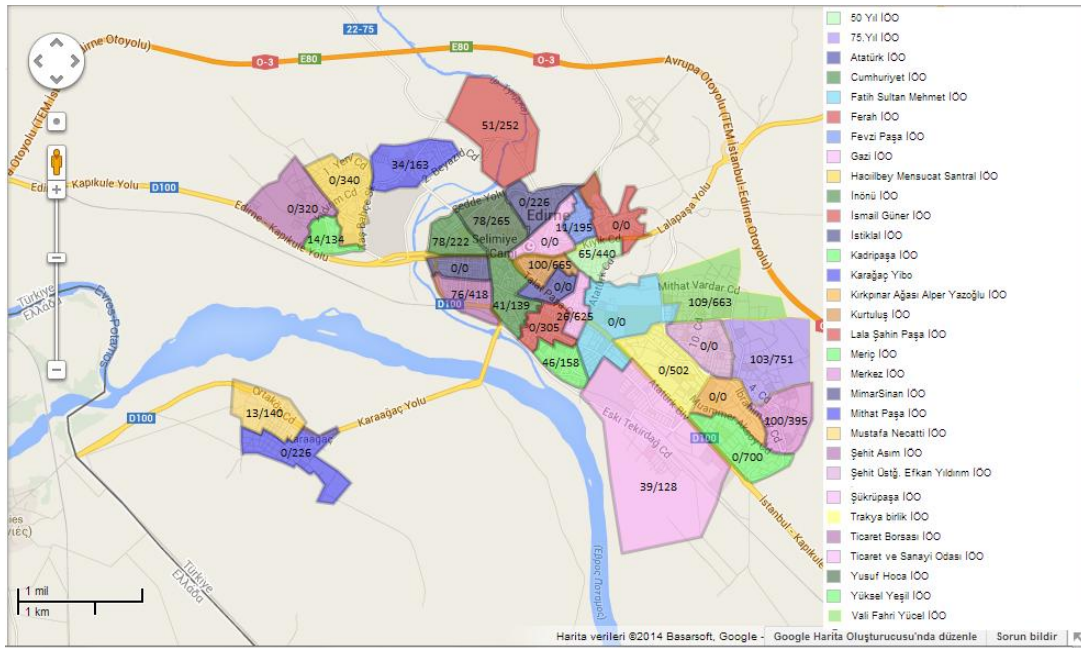
Eğitim, sağlık ve gıda tüketimeini ifade eden sosyal kalkınmanın en güvenilir göstergelerinden bir tanesi de çocuk sağlığına konusunda yaşanan sorunların azaltılmasıdır. Tüm ülkelerde çocuklar sağlık ve beslenme konusunda en duyarlı topluluktur. Bunun sebebi çocukların korunmaya muhtaç olmalarıdır (Anonim 2015b).

Ankara' da 565 ilköğretim öğrencisi üzerinde yürütölen bir çalışmada (Sabbağ ve Sürücüoğlu, 2011) çocukların % 91,1' inin günde bir bardak süt içme eğiliminde oldukları ve çocuklara süt içme ile ilgili eğitim verildikten sonra bu oranın daha fazla süt tüketmek yönünde artığı ortaya koyulmuştur. Buna ek olarak Özpulat ve Sivri (2013) yaptıkları çalışmada Okul sütü programlarının, kahvaltı ve öğle yemeği programlarının, özellikle sosyoekonomik durumu düşük olan okullarda ve köy-kasaba okullarında uygulaması yaygınlaştırılabileceğine vurgu yapmışlardır. Özilbey ve Ergör (2015), beslenme alışkanlıklarına yönelik yaptıkları çalışmada, çalışmanın yapıldığı ortamda ilköğretim çocukları arasında kantin alışverişlerinde en çok tercih edilen iceceğin süt olmasını okul sütü programı uygulamalarının uygulanıyor olmasıyla ilişkilendirmişlerdir. Bıyıklı (2011), yaptığı çalışmada, Okul Sütü Programları' nın bir çok ülkede çocukların süt tüketimini önemli düzeyde artırdığını belirtmiştir. Kamusal sosyal içerikli harcamalarla ilgili yapılan bir çalışmada (Günaydın ve Yıldız, 2015), Yoksul ve dar gelirli ailelerin evlerine aylık bir litre sütün girmediği, özellikle gelişme çağındaki çocukların alması gereken gıdaların başında yer alan sütü alamadıkları görölmektedir. Bu doğrultuda Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığınca ortaklaşa hazırlanan ve 2012 yılı içerisinde yürütölmeye başlanan Okul Sütü Programı kapsamında, özel okullar hariç, anasınıfından itibaren beşinci sınıf öğrencileri dâhil olmak üzere; ilköğretim okulu öğrencilerine uzun ömürlü kutu süt dağıtılarak, çocukların dengeli beslenmesini sağlamak suretiyle gelişme oranlarını arttırmak ve arz fazlası sütün değerlendirilerek üretimde istikrarı sağlamak amaçlandığı belirtilmiştir. İçme sütü tüketim alışkanlıklarının incelendiği bir çalışmada da (şimşek ve ark., 2005) okul sütü programının gerekliliği konusunda yöneltilen anket sorusuna büyük oranda "çok gereklidir" cevabı verilerek sosyal çevrenin konu ile ilgili görüşleri ortaya koyulmuştur. Altıparmak (2008) tarafından yapılan çalışmada dünyada ve Türkiye' de çocuklarla ilgili yoksulluk ve eşitsizliğin ortadan kaldırılması/ azaltılması için yapılması önerilen konular içinde okul sütü projesinin bütün okullara yaygınlaştırılması da bulunmaktadır. Okullarda beslenme uygulamaları üzerine yapılan çalışmada (Garipağaoğlu ve Özgüneş, 2008), Portekiz' de "Okul Sütü Uygulaması" ile yıllık öğrenci başı süt tüketimi 29 litreden, 70 litreye yükselmiş ve on yıl içinde öğrencilerin boy uzunluğunda ortalama 3

cm' lik bir artış gözlenmiştir. Ayrıca çocukların zihinsel aktivitelerin de ve okula devamlarında da belirgin iyileşmelerin olduğu bildirilmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma materyalini Edirne Merkez’ de bulunan, toplam 7870 ilköğretim öğrencisinin eğitim gördüğü 25 ilköğretim okulunun 3. ve 4. sınıflarında eğitim gören ve gönüllülük esasına göre ankete katılan 1014 öğrenci oluşturmaktadır. Bu şekilde Edirne Merkez’ de bulunan ilköğretim öğrencilerinin %12,88’ i taranmıştır. Okulların şehir yerleşimindeki dağılımları ve okuldaki öğrenci sayısı (B) ile bunların içinden kaç öğrenciye anket uygulandığı (A) Şekil 3.1’ de, A/B şeklinde verilmiştir. Araştırmada deneklere Tablo 3.1’ de görülen ve 23 sorudan oluşan anket uygulanmıştır.

Şekil. 3.1. Edirne Merkez’ deki ilköğretim okulları ve bu okulların toplam öğrenci sayıları ile ankete katılan öğrenci sayıları

Çocukların süt içme alışkanlıklarının kişisel özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek için Ki – Kare Testi uygulanmıştır.

Tablo 3.1 Araştırmada Yer Alan Deneklere Sorulan Anket Soruları

1.Yaşınız:
2.Cinsiyetiniz : ☐ Kız ☐ Erkek
3.Boyunuz: cm
4.Kilonuz: kg
5.Kaç kardeşsiniz (siz dahil : ☐ 1 ☐ 2 ☐ 2' den fazla
6.Ailenizin ortalama aylık geliri ☐ 2.000 TL' den az ☐ 2.000-5.000 TL arası ☐ 5.000 TL' den fazla
7. Babanızın öğrenim durumu ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Üniversite
8. Annenizin öğrenim durumu ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Üniversite
9. Babanızın mesleği ☐ Serbest Meslek ☐ Memur ☐ İşçi ☐ Emekli
10. Annenizin mesleği ☐ Ev hanımı ☐ Memur ☐ İşçi ☐ Emekli
11. Süt içmek önemli midir? ☐ Önemli değildir ☐ Önemlidir ☐ Çok önemlidir
12. Süt içmeyi sever misiniz? ☐ Evet ☐ Hayır
13. Süt içmeyi sevmeme nedeniniz nedir? (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz) ☐ Sütün kokusu ☐ Sütün tadı ☐ Diğer (lütfen belirtiniz):
14. Sütü nasıl tüketmeyi tercih edersiniz (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)? ☐ Şekerli ☐ Kakaolu ☐ Meyveli ☐ Sıcak ☐ Soğuk
15. Süt olmadığında hangi süt ürününü tercih ederdingiz (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)? ☐ Yoğurt ☐ Meyveli Yoğurt ☐ Ayran ☐ Peynirler ☐ Tereyağı ☐ Sütlü Tatlılar ve Dondurma
16. Evinizde her zaman süt bulunur mu? ☐ Evet ☐ Hayır
17. Günde ne kadar süt içersiniz? ☐ İçmiyorum ☐ 1 bardak (200 ml) ☐ 2 bardak (400 ml) ☐ 2 bardaktan fazla (+400 ml)
18. Süt tüketmek için hangi öğün(ler)i tercih edersiniz? (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz) ☐ Sabah ☐ Öğlen ☐ Akşam ☐ Yatmadan önce ☐ Ara öğünlerde
19. Günlük ne kadar süt içilmelidir? ☐ Süt içmeye gerek yoktur ☐ 1 bardak (200 ml) süt yeterlidir ☐ 2 bardak (400 ml) süt yeterlidir ☐ 2 bardaktan (400 ml) fazla içilmelidir
20. İçme sütünün besin değeri ile ilgili olarak aşağıda belirtilenlerden hangisi doğrudur? ☐ İçme sütü protein kaynağıdır. ☐ İçme sütü enerji kaynağıdır. ☐ İçme sütü vitamin ve mineral kaynağıdır. ☐ İçme sütü besin öğelerinin hepsini içerir. ☒ Hiçbiri

Tablo 3.1 Devamı Araştırmada Yer Alan Deneklere Sorulan Anket Soruları

21. Sizce süt hangi yaşlarda tüketilmelidir?

- Bebeklik (0-1 yaş) Çocukluk (1-12 yaş) Gençlik (12-18 yaş) Olgunluk ve yaşlılık (18+)
 Her yaşta

22. Toplum süt içmeye yöneltmek için en etkili yol hangisidir?

- Gazetelerde ve dergilerde yapılacak reklamlar/ bilgilendirmeler
 Seminerler
 Radyolarda ve TV' lerde yapılacak reklam/ bilgilendirme filmleri
 Tamamında

23. Okul sütü uygulaması ile ilgili düşünceiniz nedir?

- Olumlu (belirtiniz):
 Olumsuz (belirtiniz):
-

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

4.1. Kişisel Bilgiler

Araştırmada yer alan deneklerin yaşları ve oranları Tablo 4.1' de yer almaktadır.

Tablo 4.1. Araştırmada Yer Alan Deneklerin Yaş ve Oranları

Yaş	Kişi Sayısı	Oran(%)
7	6	0,6
8	44	4,5
9	281	28,8
10	520	53,2
11	117	12,0
12	9	0,9
Toplam	977	100,0

Araştırmaya katılan deneklerin yaş dağılımına bakıldığında %0,6'sının 7, %4,5'inin 8, %28,8'inin 9, %53,2'sinin 10, %12'sinin 11 ve %0,9'unun da 12 yaşında olduğu görülmektedir. Araştırmada yer alan deneklerin cinsiyetleri ve oranları Tablo 4.2' de yer almaktadır.

Tablo 4.2. Araştırmada Yer Alan Deneklerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Oran(%)
Kız	483	48,0
Erkek	524	52,0
Toplam	1007	100,0

Araştırmaya katılan deneklerin %48'ini kız çocukları, %52'sini de erkek çocukları oluşturmaktadır. Araştırmada yer alan deneklerin boy dağılımı, oranları ve ortalamaları Tablo 4.3' de yer almaktadır.

Tablo 4.3. Araştırmada Yer Alan Deneklerin Boy Dağılımı

Boy	Kişi Sayısı	Oran(%)	Ortalama
100-130	206	24,6	
131-145	502	59,8	136,96±8,3
146+	131	15,6	8
Toplam	839	100,0	

Araştırmaya katılan deneklerin boylarına bakıldığında %24,6'sının 100-130 cm arasında, %59,8'inin 131-145 cm arasında ve %15,6'sının da 146 cm ve üzerinde olduğu görülmektedir. Deneklerin ortalama boy uzunluğu ise 136,96 cm'dir. Araştırmada yer alan deneklerin ağırlık dağılımı, oranları ve ortalamaları Tablo 4.4' de yer almaktadır.

Tablo 4.4.Kilo Dağılımı

Kilo	Kişi Sayısı	Oran(%)	Ortalama
20-29	292	32,4	
30-39	461	51,1	
40+	149	16,5	32,56±6,705
Toplam	902	100,0	

Araştırmaya katılan deneklerin kilo dağılımına bakıldığında %32,4'ünün 20-29 kg arasında, %51,1'inin 30-39 kg arasında ve %16,5'inin de 40 kg ve üzerinde olduğu görülmektedir. Deneklerin ortalama kiloları ise 32,56 kg'dır. Araştırmada yer alan deneklerin kardeş sayıları dağılımı ve oranları Tablo 4.5' de yer almaktadır.

Tablo 4.5. Kardeş Sayısına Göre Dağılım

Kardeş Sayısı	Kişi Sayısı	Oran(%)
1	261	26,9
2	496	51,1
2+	214	22,0
Toplam	971	100,0

Araştırmaya katılan deneklerin kardeş sayılarına bakıldığında %26,9'unun 1, %51,1'inin 2 ve %22'sinin de 2'den fazla kardeşi vardır. Araştırmada yer alan deneklerin gelir dağılımı ve oranları Tablo 4.6' da yer almaktadır.

Tablo 4.6. Aile Geliri Dağılımı

Gelir Durumu	Kişi Sayısı	Oran(%)
2000 TL'den az	511	55,9
2000-5000 TL arası	335	36,7
5000 TL üstü	68	7,4
Toplam	914	100,0

Araştırmaya katılan deneklerin %55,9'unun aile geliri 2000 TL'den az, %36,7'sinin 2000-5000 TL arası ve %7,4'ünün de 5000 TL ve üzerindedir. Araştırmada yer alan deneklerin babalarının öğrenim durumu dağılımı ve oranları Tablo 4.7' de yer almaktadır.

Tablo 4.7 Babanın Öğrenim Durumu Dağılımı

Öğrenim Durumu	Kişi Sayısı	Oran(%)
İlk	387	40,3
Lise	329	34,3
Üniversite	244	25,4
Toplam	960	100,0

Araştırmaya katılan deneklerin babalarının eğitim durumu dağılımı, %40,3 ile ilköğretim, %34,3 ile lise ve %25,4 ile üniversite şeklinde değişmektedir. Araştırmada yer alan deneklerin annelerinin öğrenim durumu dağılımı ve oranları Tablo 4.8' de yer almaktadır.

Tablo 4.8 Annenin Öğrenim Durumu Dağılımı

Öğrenim Durumu	Kişi Sayısı	Oran(%)
İlk	447	47,3
Lise	319	33,8
Üniversite	179	18,9
Toplam	945	100,0

Araştırmaya katılan deneklerin annelerinin öğrenim durumlarına bakıldığında %47,3'ünün ilköğretim, %33,8'inin lise ve %18,9'nun da üniversite eğitimi almıştır. Araştırmada yer alan deneklerin babanın mesleğine göre dağılımı ve oranları Tablo 4.9' da yer almaktadır.

Tablo 4.9 Babanın Mesleğine Göre Dağılımı

Baba Meslek	Kişi Sayısı	Oran(%)
Serbest	347	35,1
Memur	182	18,4
İşçi	427	43,2
Emekli	33	3,3
Toplam	989	100,0

Araştırmaya katılan deneklerin %35,1'inin babası serbest meslek, %18,4'ü memur, %43,2'si de işçi olarak çalışmaktadır. Deneklerin %3,3'ünün babası ise emeklidir. Araştırmada yer alan deneklerin annenin mesleğine göre dağılımı ve oranları Tablo 4.10' da yer almaktadır.

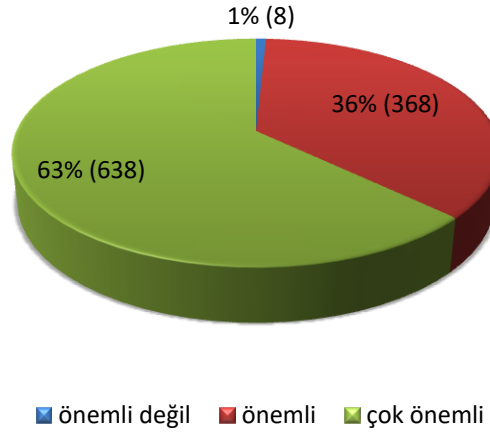
Tablo 4.10 Annenin Mesleğine Göre Dağılımı

Anne Meslek	Kişi Sayısı	Oran(%)
Ev hanımı	651	65,0
Memur	95	9,5
İşçi	246	24,6
Emekli	9	0,9
Toplam	1001	100,0

Araştırmaya katılan deneklerin %65'inin annesi ev hanımıdır. Memur olarak çalışanların oranı %9,5 iken işçi olarak çalışanların oranı da %24,6'dır. Annesi emekli olan deneklerin oranı ise %0,9'dur.

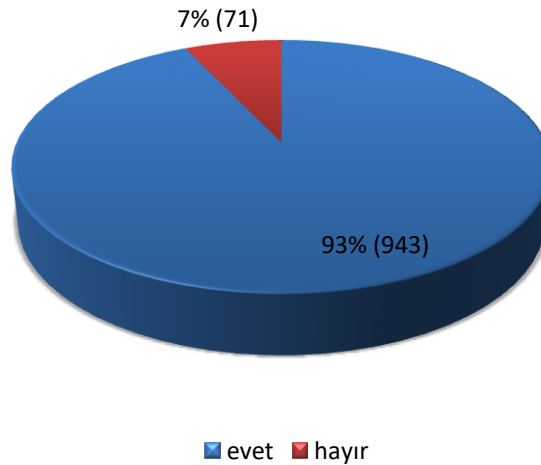
4.2. Süt İçme Alışkanlıkları

Deneklere yöneltilen “sizce süt içmek önemli midir” sorusuna Şekil 4.1.' de görüleceği üzere deneklerin %63' süt içmek çok önemli, %36' s süt içmek önemli ve %1' i de süt içmek önemli değildir cevabını vermişlerdir.

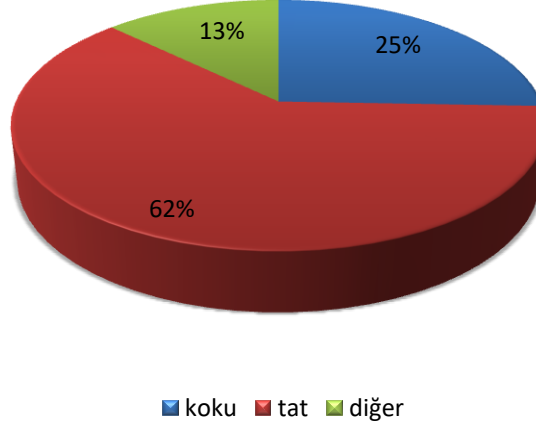
Şekil 4.1. Süt içmek önemli mi?

Şekil 4.2.' de verildiği gibi deneklerin %93'  süt içmeyi severken %7' si ise süt içmeyi sevmemektedir. Süt içmeyi sevmeyen deneklerin sevmeme nedenleri Şekil 4.3.' te gösterilmiştir.

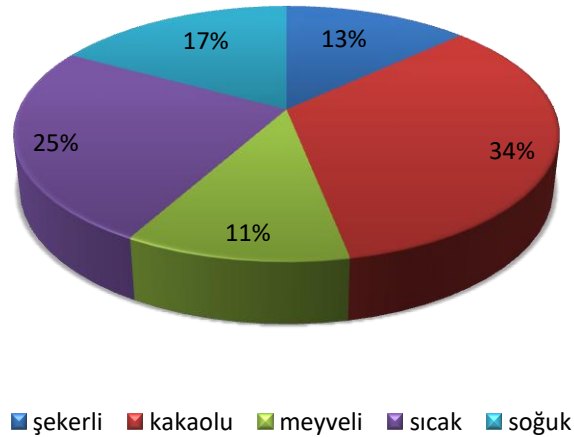
Şekil 4.2. Süt içmeyi sever misin?

Tadı nedeniyle süt içmeyi sevmeyen deneklerin oranı %62, kokusundan dolayı sevmeyenlerin oranı %25 ve diğer nedenlerden dolayı süt içmeyi sevmeyenlerin oranı da %13'tür.

Şekil 4.3. Süt İçmeme Nedenleri

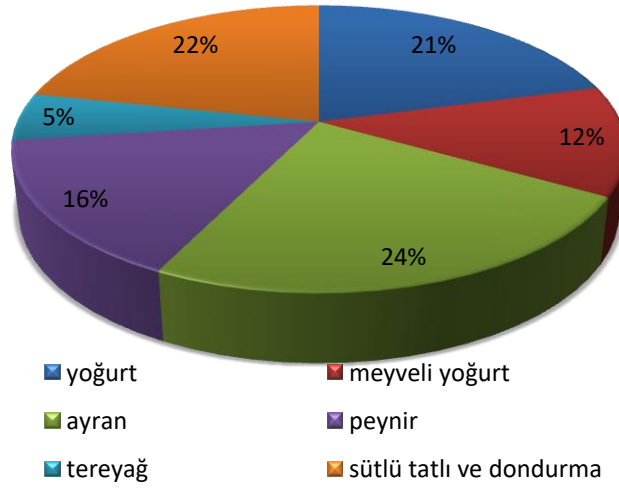
Şekil 4.4.' e göre sütü kakaolu olarak içmeyi tercih eden deneklerin oranı %34, sıcak olarak içmeyi tercih edenlerin oranı %25, soğuk tercih edenlerin oranı %17, Şekerli tercih edenlerin oranı %13 ve meyveli tercih edenlerin oranı da %11'dir.

Şekil 4.4. Süt İçme Tercih

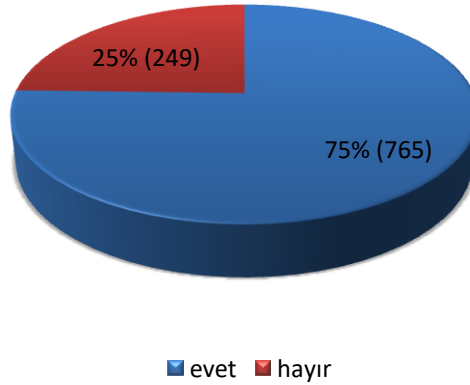
Şekil 4.5.' te görüleceği gibi süt yerine ayran içmeyi tercih eden deneklerin oranı %24, sütlü tatlı ve dondurma yemeyi tercih eden deneklerin oranı %22, yoğurt yemeyi tercih

edenlerin oranı %21, peyniri tercih edenlerin oranı %16, meyveli yoğurdu tercih edenlerin oranı %12 ve tereyağını tercih edenlerin oranı da %5' dir.

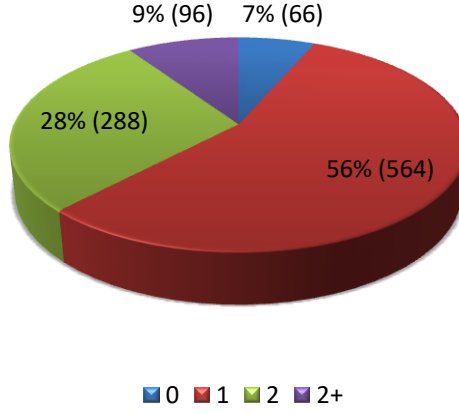
Şekil 4.5. Süt Yerine Tercih Edilen Besin

Araştırmaya katılan deneklerin %75' inin evinde süt bulunurken %25'inin evinde süt bulunmadığı şekil 4.6' da görülebilir.

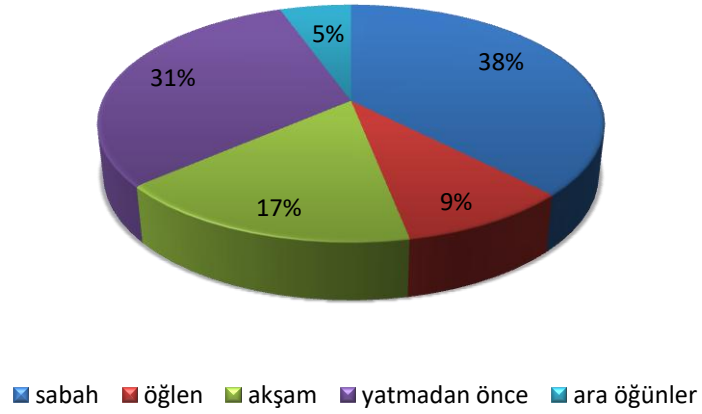
Şekil 4.6. Evinizde her zaman süt bulunur mu?

Deneklerin %56' sı günde 1 kez, %28' i günde 2 kez, %9' u da günde 2 kereden fazla süt içmektedir. Şekil 4.7. incelendiğinde, deneklerin %7' sinin ise hiç süt içmediği görülür.

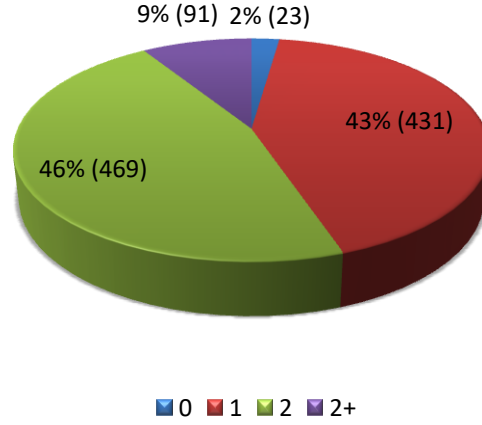
Şekil4.7. Günde ne kadar süt içersiniz?

Sabahları süt içilmelidir diyen deneklerin oranı %38, yatmadan önce içilmelidir diyen deneklerin oranı %31, akşam içilmelidir diyenlerin oranı %17, öğlen içilmelidir diyenlerin oranı %9 ve ara öğünlerde içilmelidir diyenlerin oranı da %5 olduğu şekil 4.8' de verilmiştir.

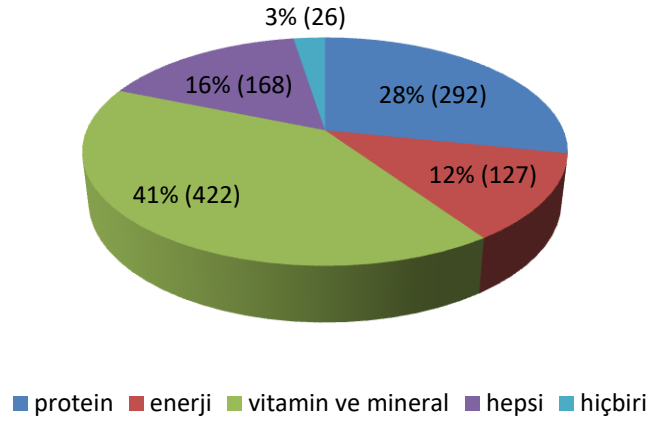
Şekil 4.8. Ne Zaman Süt İçilmeli

Şekil 4.9.' da verildiği üzere deneklerin %43' üne göre günde 1 kez, %46' sına göre günde 2 kez, %9' una göre günde 2 kereden fazla süt içilmelidir. Deneklerin %2' sine göre ise hiç süt içilmemelidir.

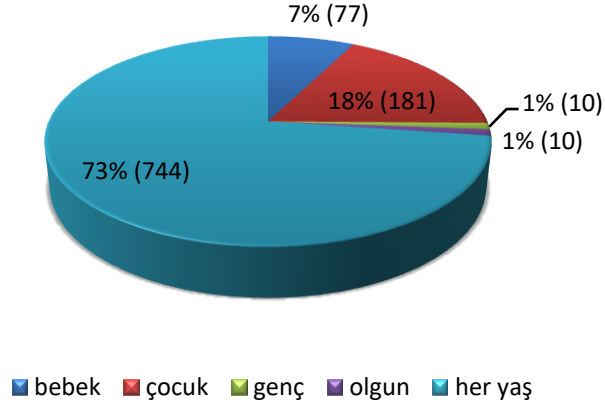
Şekil 4.9. Günlük ne kadar süt içilmeli?

Deneklere sütteki besin değerleri nedir sorulduğunda şekil 4.10.' da bulunan vitamin ve mineral diyenlerin oranı %41, protein diyenlerin oranı %28, hepsi yanıtını verenlerin oranı %16, enerji yanıtını verenlerin oranı %12' dir. Hiçbiri yanıtını verenlerin oranı ise %3' dür.

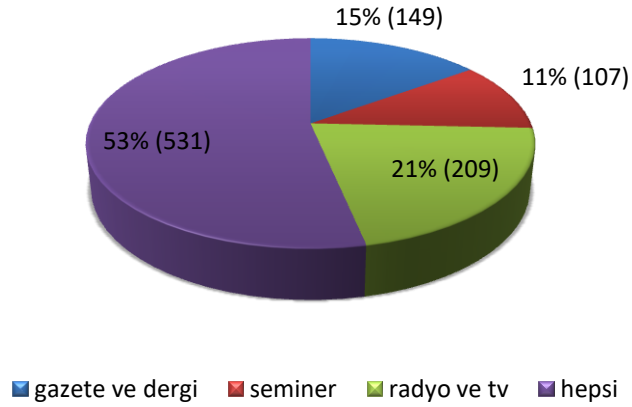
Şekil 4.10. Besin Değeri

Şekil 4.11.' de verildiği üzere deneklerin %73' üne göre süt her yaşta, %18' ine göre çocukken, %7' sine göre bebekken, %1' ine göre gençken ve %1' ine göre de olgunken tüketilmelidir.

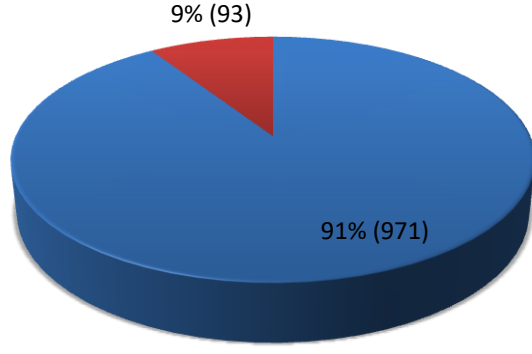
Şekil 4.11. Süt Hangi Yaşlarda Tüketilmeli?

Deneklerin %53' üne göre toplumu süt içmeye yönleltmek için gazete, dergi, radyo, televizyon ve seminer gibi tüm mecra kanalları kullanılmalıdır. Sadece gazete ve dergi yolu ile yönleltmeli diyenlerin oranı %15, sadece seminer ise yönleltmeli diyenlerin oranı %11 ve sadece rayda ve televizyonla yönleltmelidir diyenlerin oranı da %21 olduğu şekil 4.12.' de incelenebilir.

Şekil 4.12. Toplumun süt içmeye yönleltmek için?

Şekil 4.13.' e göre deneklerin %91' ine göre okul sütü uygulaması olumlu görülmüş, %9' una göre de olumsuz görülmüştür.

olumlu olumsuz

Şekil 4.13. Okul sütü uygulaması

%95 güven düzeyinde yapılan Ki-Kare analizine göre deneklerin tüm kişisel ve ailesel bilgilerine göre anlamlılık değerleri $p>0,05$ bulunmuştur. Anlamlılık değerine göre, deneklerin süt içmenin önemi ile ilgili algısı yaşına, cinsiyetine, boyuna, kilosuna ve ailesel özelliklerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (Tablo 4.11). Tüm değişkenlerin süt içmenin önemli olup olmadığı sorusu üzerinde etkisiz olması, sütün gıda olarak öneminin tüm cinsiyet, yaş ve daha önemlisi gelir ve ebeveyn eğitim gruplarında açıkça anlaşıldığının göstergesi olarak kabul edilebilir.

Tablo 4.11. Süt İçmenin Önem Algısının Kişisel Bilgilere Göre Farklılığını İnceleyen Ki-Kare Analizi

		Süt içmek önemli mi?			Ki-Kare	Anlamlılık (P)
		Önemli değil	Önemli	Çok önemli		
Yaş	7	0	2	3	8,145	0,615
	8	0	13	28		
	9	5	99	174		
	10	1	188	315		
	11	1	42	71		
	12	0	2	7		
Cinsiyet	Kız	3	163	308	2,254	0,324
	Erkek	5	195	307		
Boy Grubu	100-130	2	80	120	1,570	0,814
	131-145	3	174	312		
	146+	1	45	84		
Kilo Grubu	20-29	2	105	178	8,004	0,091
	30-39	2	147	298		
	40+	1	66	78		
Aile Geliri	2000 TL'den az	5	193	303	4,791	0,309
	2000-5000 TL	1	124	199		
	5000 TL üstü	1	18	47		
Baba Öğrenim Durumu	İlk	3	132	240	1,770	0,778
	Lise	2	122	201		
	Üniversite	3	93	142		
Anne Öğrenim Durumu	İlk	5	165	265	5,034	0,284
	Lise	1	120	192		
	Üniversite	1	53	118		

Tablo 4.12.' de verilen Ki-Kare analizine göre deneklerin tüm kişisel ve ailesel bilgilerine göre anlamlılık değerleri $p>0,05$ bulunmuştur. Anlamlılık değerine göre, deneklerin süt içme sevgisi yaşına, cinsiyetine, boyuna, kilosuna ve ailesel özelliklerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. "Süt içmek önemli midir" sorusunda karşılaşılan sonuç

"süt içmeyi sever misiniz" sorusunda karşılaşılan sonuçla paralellik göstermektedir. Bu da sütün gıda olarak değerinin deneklerce anlaşılması ve benimsenmiş olması fikrini kuvvetle desteklemektedir.

Tablo 4.12. Süt İçmeyi Sevmenin Kişisel Bilgilere Göre Farklılığını İnceleyen Ki-Kare Analizi

		Süt içmeyi sever misin?		Ki-Kare	Anlamlılık (P)
		Evet	Hayır		
Yaş	7	3	1	3,373	0,643
	8	39	2		
	9	249	18		
	10	458	40		
	11	104	8		
	12	9	0		
Cinsiyet	Kız	424	33	0,042	0,837
	Erkek	464	38		
Boy	100-130	183	14	0,258	0,879
	131-145	451	30		
	146+	116	9		
Kilo	20-29	259	18	0,960	0,619
	30-39	408	30		
	40+	132	13		
Aile Geliri	2000 TL'den az	444	43	3,658	0,161
	2000-5000 TL arası	303	17		
	5000 TL üstü	61	4		
Baba Öğrenim Durumu	İlk	335	31	0,956	0,620
	Lise	290	21		
	Üniversite	222	16		
Anne Öğrenim Durumu	İlk	384	38	3,958	0,138
	Lise	287	16		
	Üniversite	165	11		

Tablo 4.13.' te verildiği gibi kız öğrencilerin 385'inin evinde her zaman süt bulunurken 95'inin evinde her zaman süt bulunmamaktadır. Erkek öğrencilerin ise 367'sinin evinde her zaman süt bulunmakta 146'sının evinde her zaman süt bulunmamaktadır. Anlamlılık değeri $p=0,001<0,05$ olmasından dolayı evde her zaman süt bulunma durumu deneklerin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Buradan da kız öğrencilerin ailelerinin evde süt bulundurmaya daha meyilli oldukları ya da kız öğrencilerin evde bulunan yiyeceklerin erkeklerin olduğundan daha çok farkında oldukları yani erkeklerin evde süt bulunup bulunmadığına kızlar kadar dikkat etmediği sonuçları çıkarılabilir.

Tablo 4.13. Evde Her Zaman Süt Bulunma Durumunun Kişisel Bilgilere Göre Farklılığını İnceleyen Ki-Kare Analizi

		Evinizde her zaman süt bulunur mu?		Ki-Kare	Anlamlılık (P)
		Evet	Hayır		
Yaş	7	5	0	9,588	0,088
	8	37	6		
	9	219	60		
	10	375	136		
	11	91	26		
	12	8	0		
Cinsiyet	Kız	385	95	10,138	0,001*
	Erkek	367	146		
Boy	100-130	152	51	1,630	0,443
	131-145	379	118		
	146+	105	25		
Kilo	20-29	214	72	0,745	0,689
	30-39	348	108		
	40+	117	32		
Aile Geliri	2000 TL'den az	344	159	33,874	0,000*
	2000-5000 TL arası	281	52		
	5000 TL üstü	59	8		
Baba Öğrenim Durumu	İlk	262	118	25,210	0,000*
	Lise	250	74		
	Üniversite	210	33		
Anne Öğrenim Durumu	İlk	312	130	20,292	0,000*
	Lise	253	61		
	Üniversite	152	25		

Tablo 4.13' e göre ailesinin geliri 5000 TL ve üzeri olanlardan 67 çocuğun 59'unun yani %88' inin evinde her zaman süt bulunmakta, 9'unun ise her zaman bulunmamaktadır. 2000 TL'den az geliri olan 503 çocuğun 344 tanesinin yani %68' inin evinde her zaman süt

bulunmakta 159'unu evinde her zaman süt bulunmamaktadır. Anlamlılık değerinin $p=0,000<0,05$ olması evde her zaman süt bulundurulması ailenin gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Gelir durumu evde süt bulunmasını belirleyici faktörlerden bir tanesidir.

Babasının eğitim durumu niversite olan deneklerde evde her zaman süt bulunma oranı babası ilköğretim ve lise eğitimli olanlara göre daha yüksektir. Anlamlılık değerinin $p=0,000<0,05$ olması evde her zaman bulundurulmanın babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiğini açıklamaktadır.

Aynı durum anne eğitim durumuna göre de benzerlik göstermektedir. Annesinin eğitim durumu niversite olan deneklerde evde her zaman süt bulunma oranı annesi ilköğretim ve lise eğitimli olanlara göre daha yüksektir. Anlamlılık değerinin $p=0,000<0,05$ olması evde her zaman bulundurulmanın annenin eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiğini açıklamaktadır.

Bu da açıkça demek oluyor ki anne ve babanın eğitim düzeyleri evde süt bulunmasını etkileyen diğer faktörlerdir.

Yaş, boy ve kiloya göre anlamlılık değerlerinin $p>0,05$ olmasından dolayı evde her zaman süt bulundurulması deneklerin yaşına, boyuna ve kilosuna göre anlamlı farklılık göstermez. Böylece evde süt bulunmasının çocukların fiziksel özelliklerinden bağımsız olduğunu ileri sürebiliriz.

Benzer şekilde tablo 4.14' te görülebileceği gibi, annesi niversite eğitimine sahip olan deneklerin yarısına yakını günde 1 kez, annesi lise eğitimine sahip deneklerin yarısından fazlası günde bir kez, annesi ilköğretim eğitimli olan deneklerin de büyük çoğunluğu günde 1 kez süt içmektedir. Annenin eğitim düzeyi arttıkça süt içme miktarı da artmaktadır. Anlamlılık değerinin $p=0,001<0,05$ olmasından dolayı günlük süt içme sıklılığı annenin eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterir. Annenin eğitim düzeyi arttıkça günlük tavsiye edilen tüketim değeri olan 500 mL süt tüketmeye eğilim artmaktadır.

Tablo 4.14 Günlük Süt İçme Miktarının Kişisel Bilgilere Göre Farklılığını İnceleyen Ki-Kare Analizi

		Günde ne kadar süt içersiniz?				Ki-Kare	Anlamlılık (P)
		0	1	2	2+		
Yaş	7	1	3	1	0	21,274	0,128
	8	1	22	18	2		
	9	21	156	77	24		
	10	34	295	137	49		
	11	5	55	39	18		
	12	0	2	4	2		
Cinsiyet	Kız	38	276	129	37	7,379	0,061
	Erkek	28	275	153	59		
Boy	100-130	13	115	59	16	9,075	0,169
	131-145	31	278	143	47		
	146+	7	59	43	21		
Kilo	20-29	21	165	76	24	5,409	0,492
	30-39	29	238	141	49		
	40+	8	90	39	12		
Aile Geliri	2000 TL'den az	36	279	142	44	9,452	0,150
	2000-5000 TL arası	18	190	94	32		
	5000 TL üstü	3	31	21	13		
Baba Öğrenim Durumu	İlk	29	220	95	38	10,549	0,103
	Lise	20	189	89	26		
	Üniversite	13	119	85	26		
Anne Öğrenim Durumu	İlk	37	257	108	41	22,011	0,001*
	Lise	15	170	109	21		
	Üniversite	8	89	53	27		

Tablo 4.15' te görülebileceği gibi 8, 11 ve 12 yaşındaki deneklerin yarısından fazlasına göre günde 2 kez süt içilmeli, 9 yaşındaki deneklerin önemli bir kısmı günde 1 kez, 10 yaşındaki deneklerin de önemli bir kısmı günde 2 kez süt içilmesi gerektiğini belirtmiştir. Günlük ne kadar süt içilmesi gerektiği düşüncesi deneklerin yaşına göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Tablo 4.15. Günlük Süt İçme Miktarının Kişisel Bilgilere Göre Farklılığını İnceleyen Ki-Kare Analizi

		<u>Günde ne kadar süt içilmeli?</u>				Ki-Kare	Anlamlılık (P)
		0	1	2	2+		
Yaş	7	0	2	3	0	24,933	0,050*
	8	0	16	25	1		
	9	9	128	116	26		
	10	11	220	234	46		
	11	2	36	67	12		
	12	0	1	4	3		
Cinsiyet	Kız	10	214	220	34	5,876	0,118
	Erkek	13	205	238	57		
Boy	100-130	5	92	88	17	10,539	0,104
	131-145	13	192	245	47		
	146+	1	39	76	14		
Kilo	20-29	5	131	122	26	9,739	0,136
	30-39	13	177	225	42		
	40+	0	61	76	10		
Aile Geliri	2000 TL'den az	12	217	226	45	2,276	0,893
	2000-5000 TL arası	7	130	161	35		
	5000 TL üstü	2	26	33	7		
Baba Öğrenim Durumu	İlk	10	180	143	47	32,607	0,000*
	Lise	5	142	156	19		
	Üniversite	7	75	140	21		
Anne Öğrenim Durumu	İlk	11	205	180	45	21,868	0,001*
	Lise	3	127	163	20		
	Üniversite	5	55	96	21		

Babası ilköğretim mezunu olan deneklerin yarısına yakını günde 1 kez, babası lise mezunu olan deneklerin yarısına yakını günde 2 kez ve babası üniversite mezunu olan deneklerin büyük çoğunluğu günde 2 kez süt içilmesi gerektiğini belirtmektedir. Anlamlılık değerinin $p=0,000<0,05$ olmasından dolayı aradaki fark anlamlıdır.

Baba öğrenim durumunda olduğu gibi, annenin öğrenim durumuna göre de günlük ne kadar süt içilmesi gerektiği düşüncesi anlamlı farklılık göstermektedir.

Buradan hareketle tablo 4.15.' e göre günlük süt tüketim miktarı algısı da anne ve babanın eğitim durumuyla ilişkilidir.

Burada ilgi çekici olarak ortaya çıkan konu ise süt tüketim miktarı algısının gelir düzeyi tarafından etkilenmediği; sadece ve sadece ailenin eğitim düzeyiyle ilgili olduğudur. Yani tablo 4.15' te görüldüğü üzere günlük tüketim miktarı algısı sadece ailenin eğitim düzeyiyle ilgiliyken, tablo 4.13' ten hatırlayacağımız üzere algının eyleme dönüşmesi, yani evde süt bulundurulması aile eğitim düzeyinin yanında ailenin geliriyle de bağlantılıdır. Bu da geliri düşük olan yüksek eğitilmiş ailelerin gelir düzeylerine bağlı olarak tüketmeleri gerektiğini bildikleri halde evde süt bulundurmadığı sonucunu ortaya çıkarır.

Tablo 4.16.' da okul sütü uygulamasına %91 oranında verilen olumlu değerlendirmenin hiçbir faktör tarafından etkilenmediği görülmüş olup okul sütü uygulamasının fiziksel özellikler, gelir düzeyi ve eğitim düzeyi faktörleri değişiklik gösterse de olumlu karşılanacağı, dolayısıyla sütün beslenme için vazgeçilmez olduğu yönünde inanç oluştuğu söylenebilir. Bu da okul sütü projesinin uygulanma amaçları ile paralellik göstermektedir.

Tablo 4.16. Okul Sütü Uygulamasına Bakışın Kişisel Bilgilere Göre Farklılığını İnceleyen Ki-Kare Analizi

		Okul sütü uygulaması		Ki-Kare	Anlamlılık (P)
		Olumlu	Olumsuz		
Yaş	7	6	0	5,277	0,383
	8	41	2		
	9	256	22		
	10	458	50		
	11	101	15		
	12	9	0		
Cinsiyet	Kız	426	49	0,874	0,350
	Erkek	469	44		
Boy	100-130	190	14	1,685	0,431
	131-145	449	45		
	146+	115	14		
Kilo	20-29	263	20	1,986	0,370
	30-39	414	43		
	40+	132	16		
Aile Geliri	2000 TL'den az	467	35	2,410	0,300
	2000-5000 TL arası	301	29		
	5000 TL üstü	59	8		
Baba Öğrenim Durumu	İlk	347	31	0,877	0,645
	Lise	295	30		
	Üniversite	215	25		
Anne Öğrenim Durumu	İlk	403	37	4,572	0,102
	Lise	291	24		
	Üniversite	152	23		

5. SONUÇ

İlkokul, çocuklar için tam bir büyüme ve gelişme dönemidir. İlkokul çağında alınacak koruyucu tedbirler bütün hayatları süresince etkili olacaktır. İlkokul çağındaki çocuklar ev yaşantılarından sonra toplu hayat sürdürmeye başladıkları ilk yer okuldur.

İlköğretim çağındaki çocuklara kaliteli gıda tüketimi ve sağlığın korunması adına oldukça önemli olan sütün sevdirmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda büyüme, gelişme, bilgi ve kabiliyet kazanma adına oldukça büyük önem arz eden ilköğretim yıllarında beslenme alışkanlıklarının kazandırılması gerekmektedir.

Gıda tüketimi konusunda pozitif tutumların kazanılması hayatları boyunca sağlıklı olmaları adına oldukça önemlidir. İlköğretim çağındaki çocukların gıda tüketimi okul sağlığı hizmetlerinin bir parçası olarak görülmeli ve süt içme alışkanlığı kazandırılması görev bilinci ile sağlanmalıdır.

Yapılan çalışma sütün önemli bir gıda olduğu algısının çalışmanın yapıldığı alanda test edilen fiziksel, sosyal ve ekonomik faktörlerden bağımsız olacak düzeyde yerleştiğini ortaya koymuştur. Bunun yanında tüketilmesi gereken süt miktarı algısının annenin ve babanın eğitim düzeylerinden etkilendiğini. Eğitim düzeyi arttıkça tüketilmesi gereken süt miktarı algısının akademik çalışmalarca ortaya koyulan düzey olan 500 mL' ye yaklaştığı ortaya koyulmuştur. Dolayısıyla toplumun eğitim düzeyinin artırılması ile daha iyi beslenen nesiller ortaya çıkacağı açıktır.

Bu bulguların yanında gerçekleşen süt tüketiminde anne eğitim düzeyinin önemli ölçüde etkili olduğu ortaya koyulmuştur. Bu durum da çocukların daha çok anne ilgisi ile büyütüldüğü toplumumuza uygun düşmekte ve kadınlarımızın eğitim düzeylerinin artırılmasının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Eğitim düzeyinin süt tüketimi ile hem algıda hem de aksiyonda olan ilgisinin açıkça ortaya koyulmuş olması, eğitimin beslenme ve çalışma özelinde süt tüketimi konusundaki önemini bir kez daha vurgulamayı gerektirmektedir.

Gelir düzeyi ile evde süt bulundurma arasındaki ilişkinin ortaya koyulmasından sonra bir anlamda süt tüketimi konusunda fırsat eşitliği de sağlayan okul sütü uygulamasının gelir düzeyinden bağımsız bir proje olarak her öğrenciye süt tüketim imkanı sunduğuna dikkat çekmek gerekir.

Ayrıca bu çalışma gibi, süt tüketimi ile ilgili demografik çalışmaların sayısının artırılması, süt tüketiminin teşviki ve süt tüketiminin öneminin anlaşılması açısından önemli olacağı belirtilmelidir.

Bunun yanında yapılacak çalışmalar okul sütü çalışmalarının başarıya ulaşması için farkındalığı arttırarak yardımcı olacağı gibi okul sütü uygulamalarının etkinliğini ölçmekte kullanılabilir. Böylece ilkokul çağı çocuğunun doğru beslenmesi okul sütü uygulaması ile desteklenip garanti altına alınırken, yapılacak çalışmalarla da bilinç düzeyi yukarılara çekilerek sonraki nesillerin doğru beslenmesi garanti altına alınabilir. Kısaca, iş sadece sütü vermekle bitirilmeyip doğru beslenme esaslarının benimsetilmesiyle desteklenmiş ve tamamlanmış olur.

6. KAYNAKLAR

- Alpkent Z. ve Kubat U. (2010). Anne Sütünde Bulunan Biyoaktif Maddeler. Gıda Mühendisliği Dergisi, 3(9): 41-45.
- Altıparmak S (2008). Dünyada ve Türkiye' de Yoksulluk/ Eşitsizlik ve Çocuklar. Çocuk Dergisi, 8(2),81-86.
- Anonim (2007). Megep- Gıda Teknolojisi Pastörize ve Sterilize İçme Sütü. Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi I. Basım, Ankara.
- Anonim (2011). Üretimden Tüketime Süt ve Sağlık - Sorular Ve Yanıtlar Türk Toksikoloji Derneği Yayınları, 1-81s.
- Anonim (2014a). 27 Eylül dünya süt günü. <http://beslenme.gov.tr/index.php?lang=tr&page=106> (erişim tarihi, 02.06.2014).
- Anonim(2014b). Beslenme- süt ve sütün sağlıklı beslenmedeki önemi. <http://beslenme.gov.tr/index.php?lang=tr&page=172> (erişim tarihi, 02.06.2014).
- Anonim (2014c). Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2010 Beslenme Durumu ve Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi Sonuç Raporu. T.C. Sağlık Bakanlığı.
- Anonim(2015a). Okul sütü ve okul beslenme programlarının önemi <http://www.saglikvakfi.org.tr/html/zyy.asp?id=373> (erişim tarihi 10.08.2015).
- Anonim (2015b). Okul Sütü Programı Uygulama Rehberi. T.C. Sağlık Bakanlığı I. Basım, Ankara. Beslenme Sağlık Araştırması. T.C. Sağlık Bakanlığı I. Basım. Ankara.
- Ayar A, Demirulus H(2000). Eğitim çağındaki gençlerin süt ve süt ürünleri tüketim alışkanlıklarının belirlenmesi üzerine bir araştırma. Gıda, 25(5):371-376.
- Balcı E (2011). Anne Sütünün Çocuk Büyüme ve Gelişmesine Etkisi. Türk Aile Hekimi Dergisi, 15(3):135-138.

- Besler T, Ünal RN (2008). Beslenmede sütün önemi. http://diyabet.gov.tr/content/files/yayinlar/kitaplar/beslenme_bilgi_serisi_2/b8.pdf (erişim tarihi, 02.06.2014).
- Bıyıklı E T (2011). Konya İli 10-15 Yaş Aralığındaki İlköğretim Öğrencilerinde Süt ve Süt Ürünleri Tüketim Alışkanlığı, Laktoz Sindirim Güçlüğü ve İntoleransı Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Demirci M ve Şimşek O (1997). Süt İşleme Teknolojisi. Hasad Yayıncılık, 246s, İstanbul.
- Devecioğlu E ve Gökçay G (2012). Tamamlayıcı Beslenme. Çocuk Dergisi, 12(4):159-163.
- Garipağaoğlu M, Özgüneş N (2008). Okullarda Beslenme Uygulamaları. Çocuk Dergisi 8(3):152-159.
- Günaydın İ, Yıldız B, (2015). Dünyada ve Türkiye' de Uygulana Kamusal Sosyal İçerikli Harcamalar ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 13:81-116.
- Gür, E., (2007). Anne Sütü İle Beslenme, Türk Pediatri Arşivi, 42(1):11-15.
- Kersting M, Alexy U, Sichert-Hellert W (2001). Dietary Intake And Food Sources Of Minerals In 1 To 18 Year Old German Children And Adolescents. Nutr Res, 21:607-616.
- Nicklas T A (2003). Calcium Intake Trends And Health Consequences From Childhood Through Adulthood. J Am Coll Nutr, 22(5):340-356.
- Şimşek O, Çetin C, Bilgin B (2005). İstanbul İlinde İçme Sütü Tüketim Alışkanlıkları ve Bu Alışkanlıkları Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 2(1): 23-35.
- Özcan T, Erbil F ve Kurdal E (1998). Sütün İnsan Beslenmesindeki Önemi. İçme Sütü Sempozyumu, 31-41, Tekirdağ.

- Özilbey P, Ergör G (2015). İzmir İli Güzelbahçe İlçesi' nde İlköğretim Öğrencilerinde Obezite Prevalansı ve Beslenme Alışkanlıklarının Belirlenmesi. Türk J Public Health, 13(1):30-39.
- Özpulat F, Sivri B B (2013). Köy ve Kasaba İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Beslenme Durumları. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 22(6):207-219.
- Sabbağ Ç ve Sürücüoğlu M S (2011). İlköğretim Öğrencilerine Verilen Beslenme Eğitiminin Beslenme Tutum ve Davranışlarına Etkisinin Değerlendirilmesi. Gıda Teknolojileri Elektronik Dergisi 6(3):1-13.
- Tekinşen C. (2000) Süt Ürünleri Teknolojisi. Konya Selçuk Üniversitesi Basımevi, 330s, Konya.
- Ünal R N ve Besler T (2008). Beslenmede Sütün Önemi.T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Beslenme ve Fiziksel Aktiviteler Daire Başkanlığı I. Basım, Ankara
- Varol C, Çevik Y, Odacı L ve Biçer A İ (2011). Sütün Yolculuğu. Özel Ege İlköğretim Okulu Yayınları, 2011/1:1-25

ÖZGEÇMİŞ

Ali GÜLER

05 Eylül 1981' de Edirne' nin Havsa ilçesinde doğdu.

İlköğrenimini aynı ilçedeki Sokollu İlköğretim okulunda tamamladı.

Liseyi Uzunköprü ilçesinde Muzaffer Atasay Anadolu Lisesinde okudu.

İki yıl Balıkesir Üniversitesi' nde Kimya eğitiminden sonra bu okulu terkederek 2001 yılında Trakya Üniversitesi Gıda Mühendisliği Bölümü' nde eğitim aldı. Lisans Eğitimi sırasında İkinci Üniversite projesi kapsamında Anadolu Üniversitesi İşletme Bölümü' nde eğitim almaya başladı.

Gıda Mühendisliği eğitimini tamamladıktan hemen sonra Namık Kemal Üniversitesinde Yüksek Lisans'a başladı.

2007 yılında Bel Karper Gıda Sanayi A.Ş.' de üretim sorumlusu olarak çalışmaya başladı.

2013 sonrasında aile şirketi olan Gülerler Tarım Ürünleri Limited Şirketi' ne geçerek burada çalışmaya devam etmiştir.

Evlidir. Henüz Çocuk sahibi değildir.